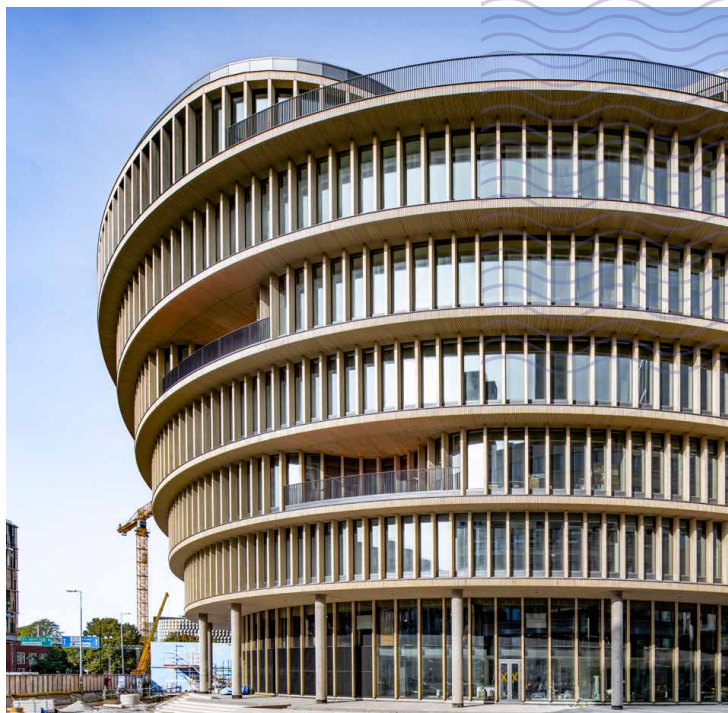


# FoU-barometer 2024



NÄRINGSLIVETS  
FoU-INVESTERINGAR

SEPTEMBER 2024



Kungl. Ingenjörsvetenskaps  
Akademien



»Budskapet från FoU-cheferna är tydligt: Sverige behöver en mer proaktiv forsknings- och innovationspolitik. För att möta industrins behov av kompetens måste vi också få våra unga intresserade av teknik och naturvetenskap!«

**Pontus de Laval**, ordförande i styrgruppen för projektet Näringslivets FoU-investeringar, senior rådgivare på Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse.

# Dags att satsa på Sveriges framtid

Mycket står på spel just nu. Många länder ökar sina investeringar i forskning och innovation och förbättrar förutsättningarna för kunskapsintensiv verksamhet. Sverige och svenska politiker måste ta detta på stort allvar. Drygt hälften av Sveriges BNP är export. Det betyder att näringslivet måste leverera produkter och tjänster av högsta nivå för att kunna konkurrera med resten av världen. För detta är forskning, utveckling och ett starkt innovationssystem fundamentalt.

IVA har för sjätte året frågat landets FoU-chefer vad de anser om det svenska innovationsklimatet. När vi sammanställer svaren ser vi några tydliga förändringar jämfört med tidigare år: FoU-cheferna lägger allt större vikt vid svensk forsknings- och innovationspolitik, inte minst där företagen involveras i samverkan med akademien. FoU-cheferna lyfter vikten av:

- Att staten behöver öka investeringar i FoU för att följa med i den globala utvecklingen – ökar staten satsningar, följer även näringslivet efter och ökar sina.
- Utvecklande av en nationell forsknings-, innovations- och teknikstrategi.
- Behovet att stärka anslag till forsknings- och innovationsfinansierande myndigheter med företagsrelevanta program.
- Tillgång till test och demoanläggningar, samt till forskningsinfrastruktur.
- Tillgång till riskkapital samt förbättrade förutsättningar, optionsprogram och FoU-avdrag för att föda fram nästa generation bolag.
- Program som Avancerad digitalisering, som lyfts upp som en förebild och att det skulle behövas fler liknande satsningar. Det höga söktrycket visar att det finns ett enormt sug efter den här typen av samverkansprogram.

Med den starka globala utvecklingen och vikten av hållbar omställning ser vi den kommande forsknings- och innovationspropositionen som en stor möjlighet för regeringen att öka fokus inom detta område och bädda för Sveriges framtid! Forskning, utveckling och innovation är en förutsättning för fortsatt välfärd i landet.

**Pontus de Laval**, ordförande Näringslivets FoU-investeringar

**Michael Jacob**, projektledare Näringslivets FoU-investeringar

# Sammanfattning: Avgörande tid kräver satsningar på forskning och utveckling

**Ökad internationell konkurrens och omställningen mot hållbarhet och digitalisering ställer stora krav på innovation och ny kompetens. Sveriges FoU-chefer efterlyser en mer aktiv forsknings- och innovationspolitik och ökade statliga FoU-medel för att matcha näringslivets behov. Det visar årets FoU-barometer.**

Näringslivet står för tre fjärdedelar av de totala FoU-investeringarna i Sverige. Närmare hälften av detta sker inom de tio mest FoU-tunga koncernerna, som har en förhållandevis hög andel av sin FoU i Sverige.

Många länder i omvärlden ökar sina FoU-investeringar och för att Sverige ska vara en stark bas för näringslivets FoU även i framtiden krävs ökade satsningar från statens sida. En majoritet av FoU-cheferna som intervjuats i årets FoU-barometer vill se att de *statliga* investeringarna i forskning och utveckling ökas till minst en procent av BNP. I dag är andelen cirka 0,8 procent.

FoU-cheferna vill även att Sverige pekar ut strategiskt viktiga teknikområden där

målet är att hålla världsklass. Att ett sådant arbete initierats av regeringen under våren 2024 välkomnas, men arbetet måste också resultera i en tydlig handlingsplan.

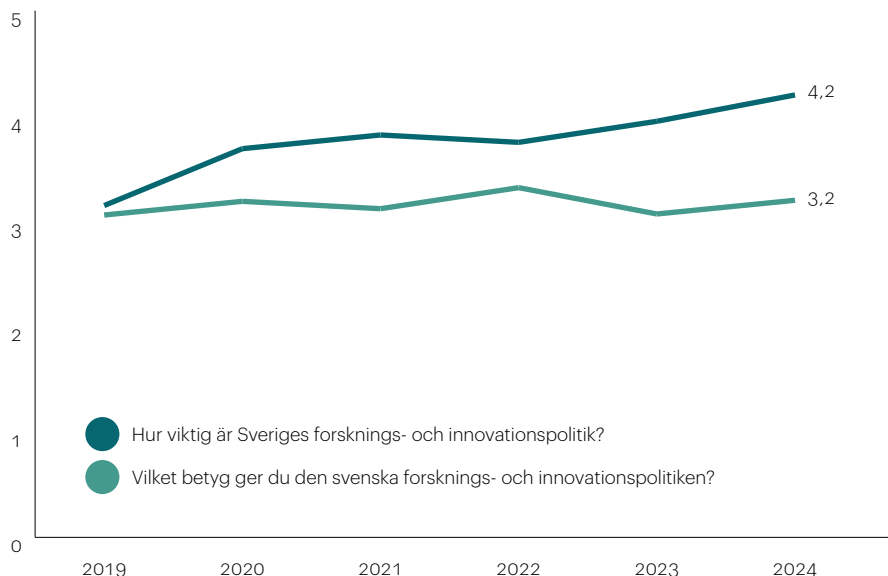
FoU-barometern är IVAs årliga undersökning av vad ansvariga för forskning och utveckling i svenskt näringsliv anser om Sveriges FoU-klimat. Årets undersökning, som är den sjätte i ordningen, har besvarats av 76 FoU-chefer. Tolv företag har även djupintervjuats.

Företagen som svarat representerar en hög andel av näringslivets FoU. Totalt representerar de nästan 80 procent av samtliga FoU-anställda i svenska företag.

Majoriteten av FoU-cheferna, 71 procent,

**FIGUR 1: HUR VIKTIG ÄR SVERIGES FORSKNINGS- OCH INNOVATIONSPOLITIK FÖR VAR DITT FÖRETAG PLACERAR SIN FOU FRÅN 1= OVIKTIGT TILL 5=MYCKET VIKTIGT? VILKET BETYG FÅR DEN SVENSKA FORSKNINGS- OCH INNOVATIONSPOLITIKEN FRÅN 1=DÅLIG TILL 5= MYCKET BRA?**

Källa: IVA, FoU-barometern 2024



anser att förutsättningarna för att investera i FoU är "bra" i Sverige vilket är en ökning från 61 procent 2023. 11 procent svarar "mycket bra", även det en liten ökning från 9 procent 2023.

Samtidigt finns en medvetenhet om utvecklingen i omvärlden och en oro inför framtiden. Enligt FoU-cheferna befinner sig näringslivet i en avgörande tid, med stora förestående förändringar. Företagen står inför en dubbel omställning mot digitalisering och hållbarhet samtidigt som den internationella konkurrensen ökar. Många länder gör insatser för att främja FoU och locka till sig nyetableringar. För att Sverige ska vara en stark FoU-nation även i framtiden

krävs, enligt FoU-cheferna, en aktiv forsknings- och innovationspolitik som främjar nysatsningar och samverkan mellan företag, akademi och myndigheter.

Detta understryks av att forsknings- och innovationspolitik är den faktor som ökat mest i betydelse för företagets FoU-verksamhet sedan den första FoU-barometern 2019, se figur 1. Denna trend är extra tydlig bland storföretagen.

Totalt får FoU-cheferna ranka och betygsätta 18 faktorer efter hur viktiga de är för var företagen väljer att placera sin FoU. I år, som i tidigare år, toppar tillgång till kompetens listan över de viktigaste faktorerna.

Bland de 25 storföretag med flest FoU-anställda är kompetensfrågan extra kritisk. FoU-cheferna i dessa företag värderar kompetenstillgång högre än genomsnittet. Storföretagen ger samtidigt ett lägre betyg för tillgången på kompetens i Sverige.

Även om rekryteringsläget ljusnat något så visar FoU-barometern att en hög andel av företagen har fortsatt svårt att rekrytera rätt personer till sin FoU-verksamhet i Sverige. 40 procent av företagen svarar att det är svårt att hitta den personal de behöver och 5 procent svarar mycket svårt. Bristområden som FoU-cheferna särskilt pekar ut är programvaruutveckling, dataanalys, AI och batteriteknik. Även företrädare för basindustrin uppger att de har svårt att hitta FoU-personal.

Enligt FoU-cheferna är det ett stort problem att det utbildas för få ingenjörer i Sverige för att möta industrins behov. Både genomströmningen och antalet platser behöver öka inom STEM (vetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik) och det behövs fortsatta insatser för att öka och bredda intresset för dessa utbildningar.

För rekryteringen av FoU-personal är företagen beroende av att kunna attrahera kompetens från andra länder. Det är därför viktigt att Sverige välkomnar utländska studenter och experter och att det finns en smidig och snabb väg för att de ska få visum och arbetstillstånd i Sverige. Möjligheten till skattelättnad för experter, den så kallade expertskatten, pekas utöver detta ut som viktigt instrument.

Omställningen från exempelvis förbränningsmotorer till eldrift skapar också ett ökat behov av vidareutbildning och livslångt lärande. Fler av de intervjuade FoU-cheferna vill att högskolan får ett nytt

uppdrag att erbjuda fler kurser för yrkesverksamma och som är anpassade till industrins behov.

En viktig faktor för att utveckla framtidens innovationer är att det finns tillräckliga medel för forskning i samverkan mellan industri och akademi. Dessa medel har en viktig roll att initiera och främja projekt i tidiga faser, där näringslivet inte ensamma kan verka. FoU-cheferna, särskilt inom life science, betonar vikten av den typen av samverkansprogram och flera lyfter fram programmet Avancerad digitalisering som en förebild. FoU-cheferna efterlyser även ökade incitament till lärosäten för att stärka deras samverkansuppgift att verka för nyttiggörande av forskning.

Sverige har en internationellt sett hög FoU-andel, men barometern visar en tendens att företagets FoU växer mer utomlands än nationellt. Medan 63 procent av företagen svarar att de kommer att öka sin FoU globalt så svarar en lägre andel, 55 procent, att FoU:n kommer att öka i Sverige under de närmaste fem åren.

”

Sverige är ett innovationskraftigt land idag. Men man kan inte leva på gamla meriter. Det här är ständig färskvara. Vi behöver investera.”

”

Öka den statliga investeringen i FoU för att etablera Sverige som en toppnation i FoU-investeringar. Görts detta kommer företagen att göra sin del.”



»Sverige måste ligga i framkant av den tekniska utvecklingen. Tekniskt ledarskap kommer inte gratis. Det kräver en hög nivå av strategiska långsiktiga investeringar i forskning, utveckling och innovation. Försvinner de investeringarna eroderar konkurrenskraften.«

Pia Sandvik, vd, Teknikföretagen.

# FoU-barometern: FoU-chefer ger sin syn på FoU-klimatet

FoU-barometern bygger på en enkät som gått ut till FoU-chefer vid 150 FoU-tunga företag. I enkäten får FoU-cheferna svara på frågor om förhållandena för att bedriva FoU i Sverige. I årets undersökning, den sjätte i ordningen, svarade 76 FoU-ansvariga. Enkätundersökningen har kompletterats med tolv djupintervjuer.



»IVAs samlade bedömning av årets FoU-barometer är att FoU-chefer i näringslivet idag upplever en större 'sense-of-urgency' än tidigare, för att svara upp mot den kraftiga internationella utvecklingen inom forskning och innovation. Mycket av det som framkommit förstärker ytterligare viktiga sakfrågor som IVA fört fram till regeringen i olika inspel och vi välkomnar verkligen de insatser som regeringen hittills initierat inom forskning, innovation och utbildning, och ser fram emot ytterligare initiativ och konkreta åtgärder. Viktiga frågor framåt är kraftigt ökade statliga satsningar, stärkande av samverkan akademi-näringsliv, en nationell teknikstrategi, samt att reformera det

statliga forskningsfinansieringssystemet i linje med forskningsfinansieringsutredningen som presenterades i höstas. Det vi förstått av FoU-chefernas synpunkter, är att om regeringen stärker förutsättningarna för verksamheten i Sverige, kommer företagen att svara upp och stärka sin verksamhet i landet.« **Tuula Teeri**, vd, IVA.



# Fler företag nöjda med FoU-klimatet

Årets FoU-barometer visar att FoU-cheferna är mer nöjda med FoU-klimatet jämfört med tidigare år. Andelen som anser att Sverige har "bra" förutsättningar för att investera i FoU har ökat med tio procentenheter till 71 procent jämfört med 2023. Andelen som svarar "mycket bra" har ökat från nio till elva procent.

Att staten gör satsningar på ingenjörsutbildningen samt på forskningsprogram som Avancerad digitalisering bidrar till en mer positiv inställning. Flera FoU chefer lyfter också fram att den svaga kronkursen ger kostnadsfördelar.

En välutvecklad samverkan mellan företag, akademi och myndigheter, icke-hierar-

kiska miljöer och en bra livskvalitet är andra fördelar med att bedriva FoU i Sverige.

”

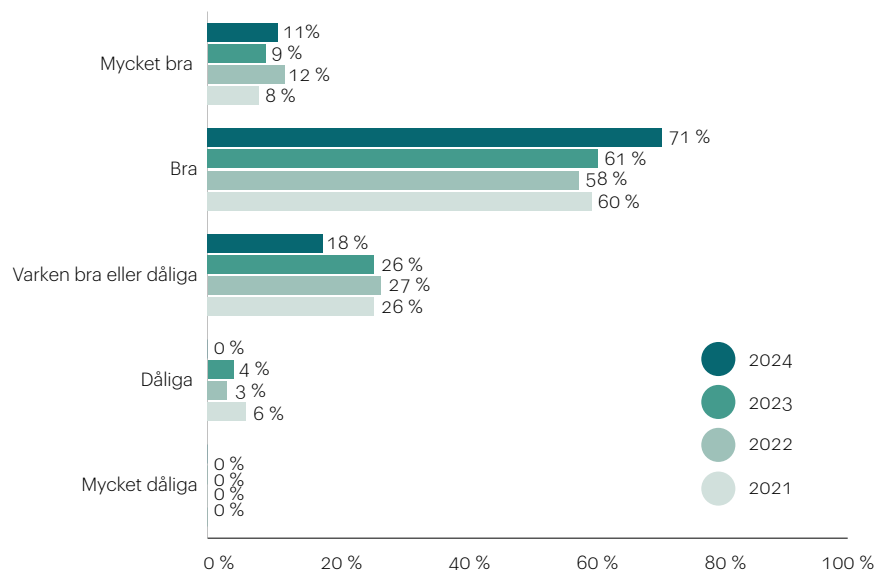
En av Sveriges fördelar är att vi har stora företag som satsar mer och mer på FoU och som ligger långt fram i den gröna omställningen.”

”

Sverige har en innovativ kultur till internationellt konkurrenskraftig kostnad”

**FIGUR 2: HUR ÄR FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR DITT FÖRETAG ATT INVESTERA I FoU I SVERIGE?**

Källa: IVA, FoU-barometern 2024



**FIGUR 3: VAD ÄR VIKTIGT FÖR VAR DITT FÖRETAG PLACERAR SIN FoU?  
VILKET BETYG FÅR SVERIGE? (FEMGRADIG SKALA)**

| RANK*        | FAKTORER FÖR LOKALISERING AV FoU   | HUR VIKTIGT? | BETYG SVERIGE |
|--------------|--|--------------|---------------|
| <b>1 (1)</b> | <b>Kompetenstillgång av FoU-personal</b>   | <b>4,7</b>   | <b>3,7</b>    |
| 2 (2)        | Ett stabilt juridiskt system   | 4,6          | 4,5           |
| 3 (3)        | Patentskydd och andra immaterialrättsregler  | 4,3          | 4,1           |
| <b>4 (4)</b> | <b>Sveriges forsknings- och innovationspolitik</b>   | <b>4,2</b>   | <b>3,2</b>    |
| 5 (10)       | Närhet till kunskapsintensiva kluster (geografisk samverkan och kunskapsutbyte mellan t.ex. företag) | 4,2          | 3,7           |
| 6 (6)        | Möjlighet till samverkan med högskolor inom FoU  | 4,1          | 3,9           |
| 7 (9)        | Tillgång till forskningsinfrastruktur och test- och demonstrationsmiljöer                            | 4,0          | 3,5           |
| <b>8 (8)</b> | <b>Skattesystemet i sin helhet</b>   | <b>4,0</b>   | <b>3,0</b>    |
| 9 (5)        | Närhet till kunder och marknader   | 4,0          | 3,3           |
| 10 (7)       | Möjligheter till FoU-samverkan med andra företag   | 3,8          | 3,7           |
| 11 (12)      | Möjlighet till samverkan med högskolor inom utbildning   | 3,7          | 3,5           |
| 12 (16)      | Direkta offentliga stöd till företag (exempelvis FoU-bidrag eller etableringsstöd)                   | 3,6          | 3,0           |
| 13 (13)      | Möjlighet till skatteavdrag för FoU  | 3,6          | 3,1           |
| 14 (NY)      | FoU-samverkan med forskningsinstitut   | 3,6          | 3,4           |
| 15 (15)      | Närhet till det egna huvudkontoret   | 3,6          | 3,9           |
| 16 (11)      | FoU-samverkan med myndigheter och andra offentliga organisationer                                    | 3,6          | 3,3           |
| 17 (14)      | Möjlighet att delta i EU-finansierade forsknings- och innovationsprogram                             | 3,5          | 3,4           |
| 18 (17)      | Tillgång till riskkapital  | 3,1          | 3,1           |

\* Förra årets placering inom parentes. Fetmarkerade faktorer är de med störst skillnad mellan hur viktiga de anses vara och betyget för förhållandena i Sverige.

Källa: IVA, FoU-barometern 2024

# Kompetens rankas högst

I enkäten får FoU-cheferna ranka hur viktig totalt 18 faktorer är för FoU-verksamheten på en skala från 1 till 5 och ge betyg på förhållandena i Sverige för de olika faktorerna (figur 3). Tillgång till kompetens rankas högst på listan över faktorer de som påverkar var företagen väljer att placera sin FoU. Denna faktor har legat i topp i samtliga FoU-barometrar. Det är också den parameter med störst differens mellan hur viktig den anses vara och betyget för förhållandena i Sverige.

Bland de 25 storföretag med flest FoU-anställda är kompetensfrågan extra kritisk. FoU-cheferna i dessa företag värderar kompetenstillgång till 4,9 på en femgradig skala vilket är högre än genomsnittet på 4,6. Storföretagen ger samtidigt ett lägre betyg

för kompetenstillgången i Sverige som får 3,5 jämfört med 3,7 i genomsnitt.

”

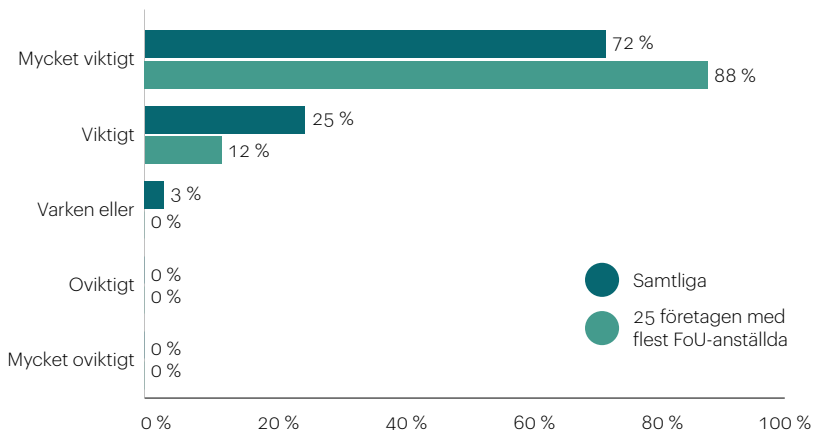
Säkra grundutbildning av framtidens ingenjörer.”

”

Säkerställ både högklassig universitetsutbildning och forskning. Bredd nödvändig, men spets inom några för Sverige viktiga och strategiska teknikområden är ett måste.”

**FIGUR 4: HUR VIKTIG ÄR KOMPETENSTILLGÅNG FÖR PLACERING AV FoU?**

Källa: IVA, FoU-barometern 2024





»Världen står inför många komplexa utmaningar. Innovation är nyckeln till hållbara lösningar och om Sverige ska behålla ledartröjan behövs ökat fokus på attraktionskraft och samarbeten inom FoU för att attrahera rätt kompetens.«

Maria Persson Gulda, CTO, H2 Green Steel.

# Forsknings- och innovationspolitiken ökar i betydelse

Betydelsen av en aktiv forsknings- och innovationspolitik ökar i betydelse för att företagen ska investera i FoU i Sverige. I årets undersökning når denna faktor en vikt på 4,2 vilket är den hittills högsta noteringen. Forskningspolitiken är extra viktig bland storföretag som ger högre vikt men lägre betyg till den svenska politiken än övriga företag.

FoU-cheferna pekar på att många länder ökar sina investeringar i FoU och är mer aktiva än Sverige i att ge stöd till nyetableringar. Utan en aktiv politik för att främja FoU riskerar Sverige att halka efter i den hårdnande konkurrensen. Bland annat efterlyses en tydligare strategi för vilka teknikområden Sverige ska satsa på, samt ökade medel till

samverkansforskning, inte minst inom life science. Flera FoU-chefer uttrycker en oro över neddragningarna på Vinnova, vilka går i motsatt riktning mot vad de anser som viktigt för Sverige.

”

De flesta starka konkurrentländer har eller håller på att utveckla färdplaner för avgörande teknikområden.”

”

Sverige och svensk industri befinner sig i en utmanande tid. Lösningen är en strategisk, ambitiös och målinriktad politik för forskning och innovation.”

## Ökad betydelse av test och demo samt kluster

”Tillgång till forskningsinfrastruktur, test- och demonstrationsmiljöer” ökar i betydelse i årets FoU-barometer, särskilt bland mindre företag. FoU-cheferna pekar bland annat på att omställningen mot ett hållbart samhälle innebär stora systemförändringar som krä-

ver att det finns testmiljöer för utveckling av nya produkter och tjänster till exempel inom elektrifiering.

Även betydelsen av ”närhet till kunskapsintensiva kluster” har ökat.

## Övriga faktorer

- För de övriga faktorerna i årets FoU-barometer noteras mindre förändringar i hur FoU-cheferna rankar och betygsätter dessa jämfört med tidigare år.
- Sverige får högst betyg för ”ett stabilt

juridiskt system” samt ”patentskydd och andra immaterialrättsregler”.

- Sämst betyg får Sverige för ”skattesystemet” samt ”direkta offentliga stöd (tex FoU-bidrag)”.

- Störst skillnad mellan stora och små företag gäller tillgång till riskkapital, möjlighet till optionsprogram samt FoU-avdrag. Småföretagen värderar dessa faktorer högre samtidigt som de ges ett lägre betyg.
- "Möjlighet till samverkan med högskolan inom FoU" värderas betydligt högre av de 25 mest FoU-intensiva företagen jämfört med de mindre företagen.

## Ljusare läge för rekrytering

I 2023 års FoU-barometer svarade endast 14 procent av FoU-cheferna att det är "ganska lätt" att hitta FoU-personal. Årets undersökning visar att rekryteringsläget ljusnat något och andelen som svarar "ganska lätt" har ökat till 24 procent.

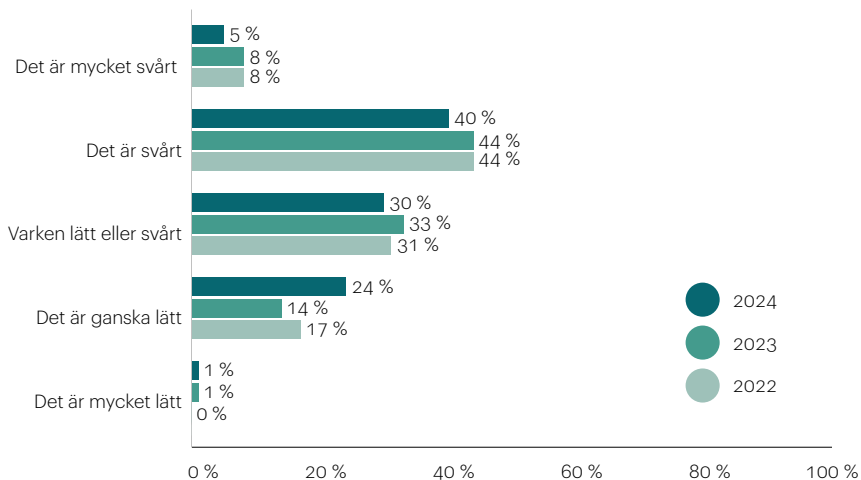
Fortfarande svarar betydligt fler, 45 procent, att det är "svårt" eller "mycket svårt" att hitta rätt kompetens. Områden som FoU-cheferna särskilt pekar ut är programvaruutveckling, avancerad dataanalys, AI,

cybersäkerhet och batteriteknik. Men även företrädare för basindustrin uppger att de har svårt att hitta FoU-personal inom områden som metallurgi, högspänningsteknik samt massa- och papper.



**Vi anställer så många vi kan. Begränsningen är tillgången på folk och vår egen kapacitet att ta in nya, inte vår budget."**

**FIGUR 5: HUR BEDÖMER DU LÄGET FÖR DITT FÖRETAG ATT HITTA DEN PERSONAL NI BEHÖVER INOM FoU I SVERIGE? Källa: IVA, FoU-barometern 2024**



**FIGUR 6: HUR VIKTIGA ÄR FÖLJANDE FAKTORER FÖR REKRYTERING AV FOU-PERSONAL? VILKET BETYG FÅR SVERIGE? (FEMGRADIG SKALA).**

| RANK*        | FAKTORER FÖR REKRYTERING AV FoU-PERSONAL  | HUR VIKTIGT? | BETYG SVERIGE |
|--------------|---|--------------|---------------|
| <b>1 (1)</b> | <b>Utbildningssystemets kvalitet och genomströmning</b>                             | <b>4,8</b>   | <b>3,7</b>    |
| <b>2 (3)</b> | <b>Relevant utbildningsutbud</b>  | <b>4,7</b>   | <b>3,8</b>    |
| 3 (2)        | Ett öppet och demokratiskt samhällsklimat   | 4,6          | 4,5           |
| 4 (4)        | Förutsättningar för individer och familjer (bostadsmarknaden, semester, barnomsorg, | 4,3          | 4,0           |
| 5 (5)        | Löner och kostnader för arbetskraft   | 4,2          | 3,5           |
| <b>6 (6)</b> | <b>Möjlighet att rekrytera från utlandet</b>  | <b>4,2</b>   | <b>3,1</b>    |
| 7 (7)        | Anställningsregler  | 4,1          | 3,6           |
| <b>8 (8)</b> | <b>Skattesystemets effekter för anställda</b>                                       | <b>4,0</b>   | <b>3,0</b>    |
| 9 (10)       | Kulturutbud   | 3,4          | 3,5           |
| 10 (9)       | Villkor för optionsprogram för anställda  | 3,3          | 2,8           |

\* Förra årets placering inom parentes. Fetmarkerade faktorer är de med störst skillnad mellan hur viktiga de anses vara och betyget för förhållandena i Sverige.

Källa: IVA, FoU-barometern 2024

## Faktorer för rekrytering av FoU-personal

För att förstå vilka faktorer som är viktigaste för möjligheten att rekrytera FoU-personal får FoU-cheferna ranka och betygsätta tio faktorer som rör rekrytering. Resultatet redovisas i figur 6.

Att högskolan erbjuder utbildningar av hög kvalitet, har god genomströmning och ett relevant utbildningsutbud är viktigaste för att företagen ska kunna rekrytera kompetens till sin FoU i Sverige. Betygen för dessa punkter har förbättrats marginellt jämfört med förra året från 3,6 till 3,7. De 25 storföretag med störst FoU ger dock något lägre betyg (3,5) än genomsnittet.

På tredje plats över faktorer som är viktiga för kompetensförsörjningen kommer "ett öppet och demokratiskt samhällsklimat". Detta är en faktor där Sverige når högst betyg. Flera FoU-chefer uttrycker dock en oro för att bilden försämras och att Sverige inte längre uppfattas som ett tryggt och säkert land att arbeta och bo i.

”

Omställningen vi genomgår med elektrifiering och digitalisering kräver många för oss nya kompetenser.”

# Smidigare rekrytering från utlandet

En faktor som rankas högt men får relativt dåligt betyg är "möjligheten att rekrytera från utlandet". Inga stora förändringar har skett i FoU-chefernas bedömning jämfört med tidigare år. Särskilt för storföretagen uttrycks en hög vikt av att smidigt kunna rekrytera internationella experter.

Även skattesystemet är en faktor med stor differens mellan rank och betyg. I årets FoU-barometer är det den kompetensfaktor som får näst sämst betyg. Sämst betyg får "villkor för optionsprogram för anställda", som också är den faktor som har störst

skillnad mellan stora och mindre företag. De mindre företagen ger detta högre vikt.

”

Det är av yttersta vikt för oss att kunna rekrytera ifrån hela världen, särskilt när universiteten i Sverige drar ner på den utbildning som vi behöver.”

”

Det är väldigt svårt att hitta lokala talanger till våra FoU-tjänster. Mer än 95 procent av ansökningarna kommer från andra länder.”

## FoU:n ökar mer utomlands

Liksom tidigare år visar FoU-barometern att företagen planerar att öka sin FoU mer utomlands än i Sverige. Under de närmaste fem åren planerar 63 procent av företagen att öka sin totala FoU. Endast tre procent uppger att FoU:n kommer att minska globalt.

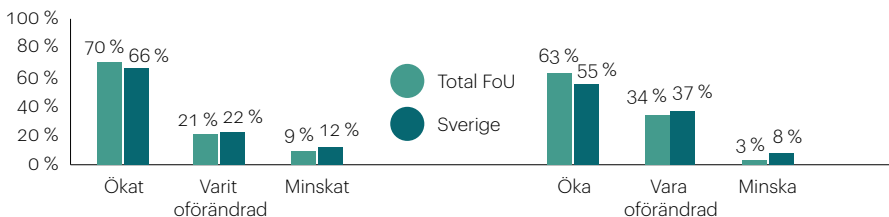
Andelen som svarar att FoU:n kommer

att öka i Sverige är dock lägre, 55 procent, och 8 procent av företagen planerar att minska sin FoU i Sverige.

Vanligast är att FoU flyttas till länder inom Europa eller Asien. I årets undersökning syns även en tendens att fler företag än tidigare planerar att öka sin FoU i Nordamerika.

**FIGUR 7: UNDER DE SENASTE FEM ÅREN SÅ HAR FoU:N I DITT FÖRETAG...?**

Källa: IVA, FoU-barometern 2024



**FIGUR 8: UNDER DE NÄRMASTE FEM ÅREN SÅ KOMMER FoU:N I DITT FÖRETAG...?**

Källa: IVA, FoU-barometern 2024





»För Sveriges långsiktiga tillväxt och välfärd behövs spets inom viktiga och strategiska teknikområden. Vi behöver också fokusera på livslångt lärande och undanröja alla hinder för forskningssamarbeten mellan akademi och företag.«

Erik Dahlberg, forsknings- och innovationschef, Scania.

# Tio förslag från FoU-chefer: Så får Sverige ett bättre FoU-klimat

I enkäten och under intervjuerna har FoU-cheferna fått komma med synpunkter och ge förslag på hur Sverige kan bli mer attraktivt för FoU-investeringar. Här är deras tio förslag.



## Förslag 1: Utbilda fler ingenjörer

Det utbildas för få ingenjörer i Sverige för att kunna möta industrins behov. Både genomströmningen och antalet platser behöver öka inom STEM (vetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik).

Det kräver insatser för att öka intresset redan i grundskolan, särskilt bland tjejer. Samtidigt är det viktigt att behålla en hög kvalitet på utbildningen och att högskolorna inte ger avkall på baskunskaper i matematik och tekniska ämnen.

”

Det krävs en kraftsamling i hela utbildningssystemet, från förskolan till högre utbildning och forskning.”

”

Akademien har inte hunnit med att växa på samma sätt som vi har behövt växa.”

”

Förbättra samarbetet mellan universitet och företag så att vi har utbildningar som ger de kompetenser som basindustrin behöver.”

## Förslag 2: Öka statliga medel till forskning och innovation

Majoriteten av de stora FoU-tunga koncerner som intervjuats vill se en ökad offentlig finansiering av forskning och utveckling så att den motsvarar minst en procent av BNP. På sikt bör ambitionen höjas ytterligare för att Sverige fortsatt ska vara en framgångsrik forsknings-, innovations- och kunskapsnation.

”

Sverige bör ha som uttalad ambition att tillhöra världens ledande FoU-nationer, och investera därefter.”

”

Sveriges stora framgångar som industrination bygger på statlig finansiering som utmanade företagen att jobba tillsammans mot nationella mål. Idag finns inte tillräckliga statliga anslag jämfört med många länder i Europa.”

## Förslag 3: Satsa mer på forskning i samverkan

Statliga medel fungerar som ett viktigt smörjmedel för att utveckla framtidens innovationer genom samverkan mellan industri och akademi. Det handlar om riskfyllda projekt i tidig fas där industrin inte kan ta hela kostnaden. Här behövs fler initiativ, inte minst inom Life Science där denna typ av medel har minskat på senare år. Innovationsprogrammet Avancerad digitalisering lyfts fram som en förebild.

”

Det finns fortfarande ett gap för riskfyllda projekt som tar första steget från grundforskning mot tillämpning. Ingen vågar idag ta den risken.”

”

Prioritera och öka medel för behovsdriven tillämpad forskning baserat på samhällsutmaningarna som driver industrins omställning och fortsatta konkurrenskraft.”

## Förslag 4: Ge högskolan nytt uppdrag för livslångt lärande

Den dubbla omställningen mot ökad digitalisering och hållbarhet innebär ett stort behov av vidareutbildning av befintlig personal. FoU-cheferna vill att högskolan får ett nytt uppdrag med fokus på livslångt lärande. Genom uppdraget ska högskolan ges ökade incitament att erbjuda fler kurser för yrkesverksamma och som är anpassade till industrins behov. FoU-cheferna vill också

se en större rörlighet mellan industri och akademi.

”

Vi har ett ganska stort flöde av adjungerade till tekniska högskolor. Men det är desto mindre åt andra hållet. Det tror jag att vi som industri skulle gynnas av.”

## Förslag 5: Underlätta för utländska studenter och experter

Företagen är beroende av utländsk kompetens och att Sverige välkomnar studenter och experter. Tillståndsprocessen för

att få visum och arbetstillstånd behöver gå snabbare och bli smidigare. Det behöver också bli enklare för internationel-

la studenter och forskare att stanna och arbeta i Sverige efter examen. Byråkratiska hinder gör annars att talanger söker sig till andra länder.

”

Vi är beroende av import av ingenjörer eftersom det examineras för få i Sverige.”

”

Det behövs bättre villkor för internationell rekrytering av toppkompetens. Se till att internationella studenter kan stanna i Sverige efter examen.”

”

När handläggningen tar tid händer det att både vi och att kandidaten tröttnar och att tjänsten läggs i ett annat land.”

## Förslag 6: Upprätta en nationell forsknings-, innovations- och teknikstrategi

Många FoU-chefer, särskilt hos storföretagen, har länge önskat en nationell forsknings-, innovations- och teknikstrategi som pekar ut områden där Sverige ska ligga i världstopp. De välkomnar arbetet att ta fram förslag till strategiska teknikområden som initierats av regeringen i maj 2024, men understryker att arbetet också måste resultera i en tydlig handlingsplan och samordnas med andra strategier som berör industrin.

”

Sverige behöver en tydlig teknikstrategi med styrkor vi vill ha inom landet som stärks via näringslivet.”

”

Vi kan tjäna mycket som nation på att bli mer fokuserade och våga välja spetsområden där vi ska investera framåt.”

## Förslag 7: Se över tillämpning av lärarundantaget

Högskolornas tolkning av lärarundantaget har enligt flera FoU-chefer blivit ett allvarligt hinder för samverkansprojekt. De efterlyser en enklare process för att skriva avtal som är gemensam för alla lärosäten.

”

Samarbetsprojekt som vi hade för 3–4 år sedan med akademien kan vi inte ha längre eftersom akademien gjort en annan tolkning av regelverket.”

”

Det finns exempel på projekt som vi har fått finansiering för men som vi tyvärr inte har kunnat starta eftersom vi inte har kunnat komma överens om avtalet. Det är väldigt allvarlig.”

”

Se över lärarundantaget så det inte hindrar företag att samforsa med universitet och högskolor.”

## Förslag 8: Samordna och förenkla deltagande i EU:s forskningsprogram

Sverige behöver bli bättre på att samordna nationella intressen och föra fram dessa under planeringen av EU:s FoU-program. ”När vi kommer till bordet är menyn redan klar”, säger en FoU-chef.

För att sänka tröskeln för deltagande behövs även ett bättre stöd för att skriva ansökningar och mer motfinansiering från nationellt håll.

## Förslag 9: Minska antalet forskningsfinansiärer

Flera FoU-chefer välkomnar förslaget i forskningsfinansieringsutredningen om att minska antalet myndigheter som ansvarar för forskning och innovation. Dessa bör också

få ett gemensamt ramverk och ett harmoniserat ansökningsförfarande så att inte varje ansökan innebär ”en ny resa”.

## Förslag 10: Konkurrenskraftiga stöd för FoU

Konkurrensen om nya etableringar hårdnar och hos de stora koncernerna pågår en ständig översyn av villkoren i olika länder för att bedriva verksamhet inklusive FoU. För att vara fortsatt attraktivt för investeringar är det

viktigt att Sverige har konkurrenskraftiga företagsstöd och regler för FoU-avdrag och expertskatt.

# Så har vi gjort

- I mars 2024 skickades IVAs årliga FoU-enkät till forsknings- och teknikchefer på 150 företag med omfattande FoU i Sverige. Av de tillfrågade företagen var 40 små- och medelstora med upp till 250 anställda.
- Totalt svarade 76 företag vilket motsvarar 51 procent. Svarsfrekvensen var högre bland de större företagen, 55 procent, jämfört med de små- och medelstora där den låg på 40 procent.
- De svarande företagen representerar många olika branscher med högst andel inom: IT/telekom, fordon, medicin/life science, verkstad samt energi.
- Bland företagen som svarat finns de med flest FoU-anställda i Sverige: Ericsson, Saab, Volvo Cars, AB Volvo, Scania, Astra Zeneca och Axis.
- Totalt uppger företagen som svarat att de har 63 541 FoU-anställda i Sverige. Det motsvarar cirka 78 procent av alla FoU-anställda i företagssektorn. (Enligt SCB var totalt 81 719 personer verksamma inom FoU enligt den senaste sammanställningen som avser 2021.)
- Djupintervjuer har gjorts med tolv forsknings- och teknikchefer varav tre på små och medelstora företag. De intervjuade företagen är verksamma inom fordon, it/telekom, medicin, försvar, verkstad, energi samt skog.
- FoU-barometern presenteras årligen. Läs mer på [www.iva.se/naringslivets-fou-investeringar](http://www.iva.se/naringslivets-fou-investeringar)

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien är en fristående akademi med uppgift att främja tekniska och ekonomiska vetenskaper samt näringslivets utveckling. I samarbete med näringsliv och högskola initierar och föreslår IVA åtgärder som stärker Sveriges industriella kompetens och konkurrenskraft. För mer information om IVA och IVAs projekt, se IVAs webbplats: [www.iva.se](http://www.iva.se).

Utgivare: Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), 2024  
Box 5073, SE-102 42 Stockholm  
Tfn: 08-791 29 00

Inom ramen för IVAs verksamhet publiceras rapporter av olika slag.

Alla rapporter sakgranskas av sakkunniga och godkänns därefter för publicering av IVAs vd.

IVA-R 522  
ISSN: 1100-5645  
ISBN: 978-91-89181-57-1

Projektledning: Michael Jacob, IVA  
Text och analys: Marie Alpman & Michael Jacob, IVA  
Redaktör: Michael Jacob, IVA  
Fotografier: Vectura, Teknikföretagen, Viktor Fremling, Volvo Cars, Saab  
Layout: Pelle Isaksson, IVA

Denna rapport finns att ladda ned via [www.iva.se](http://www.iva.se)

**Näringslivets FoU-investeringar**  
är ett projekt av **Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)**

som finansieras av Stiftelsen för strategisk forskning, Vinnova, RISE, Teknikföretagen, och Ikem – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige. Projektet skapar en barometer över näringslivets syn på FoU-investeringsklimatet i Sverige. Projektet ska såväl lyfta den övergripande diskussionen som skapa ett redskap för analys och policyutveckling. Barometern publiceras årligen.

För mer information och kontakt:

Näringslivets FoU-investeringar  
Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)  
Box 5073, 102 42 Stockholm, Sweden  
Tel: 08-791 29 00  
E-mail: [info@iva.se](mailto:info@iva.se)  
[www.iva.se](http://www.iva.se)



Kungl. Ingenjörsvetenskaps  
Akademien